

mod02 EEN MACRO-ECONOMISCH VRAAGMODEL VOOR DE KORTE TERMIJN

VRAAGBLOK	Betekenis symbolen
(1) $EV = C + I + O + E - M$	EV = effectieve vraag
(2) $W = EV$	C = particuliere consumptie
(3) $Y = W$	I = particuliere investeringen
(4) $C = c.(Y - B) + C_o$	B = overheidsontvangsten
(5) $I = I_o$	O = overheidsbestedingen
(6) $B = b.Y + B_o$	E = export (lopende rekening)
(7) $O = O_o$	M = import (lopende rekening)
(8) $E = E_o$	Y = nationaal inkomen
(9) $M = m.Y + M_o$	W = nationaal product
	c, b, m: coëfficiënten
	suffix _o : autonome grootheid

In het bovenstaande model ontstaat automatisch **inkomensevenwicht** (een situatie waarbij het nationaal inkomen gelijk is aan de effectieve vraag), immers: $W = EV$ (2) en $Y = W$ (3), dus $Y = EV$.

In de praktijk is het dan nog heel goed mogelijk dat er werkloosheid bestaat. Als de productiecapaciteit niet volledig wordt benut (er is dan onderbesteding), is er sprake van conjuncturele werkloosheid.

De overheid kan conjuncturele werkloosheid bestrijden door het vergroten van de effectieve vraag. Hiertoe kan de overheid de eigen bestedingen vergroten en/of de belastingen verlagen.

Door dit overheidsbeleid doen zich **inverdieneffecten** voor. Door inverdieneffecten wordt een deel van de hogere overheidsbestedingen terugverdiend ($O \uparrow \rightarrow EV \uparrow \rightarrow Y \uparrow \rightarrow B \uparrow$), evenals een deel van de lagere belastingontvangsten ($B \downarrow \rightarrow (Y-B) \uparrow \rightarrow C \uparrow \rightarrow EV \uparrow \rightarrow Y \uparrow \rightarrow B \uparrow$). Bovendien is de overheid minder geld kwijt aan sociale uitkeringen.

Door het **multipliereffect** is de uiteindelijke groei van het nationaal inkomen groter dan de aanvankelijke stijging van de effectieve vraag. De multiplierwerking ontstaat doordat bestedingen via een toename van het nationaal inkomen nieuwe bestedingen uitlokken: $O \uparrow \rightarrow EV \uparrow \rightarrow Y \uparrow \rightarrow C \uparrow \rightarrow EV \uparrow \rightarrow Y \uparrow \rightarrow \text{enz.}$

Hetzelfde geldt voor lagere belastingen: $B \downarrow \rightarrow (Y-B) \uparrow \rightarrow C \uparrow \rightarrow EV \uparrow \rightarrow Y \uparrow \rightarrow C \uparrow \rightarrow EV \uparrow \rightarrow Y \uparrow \rightarrow \text{enz.}$

De werking van de multiplier wordt zwakker door **inkomenslekken** (geld dat niet als besteding terugkeert in de economische kringloop): spaarlek, belastinglek en importlek.

Als de productiecapaciteit volledig wordt benut, is er sprake van **bestedingsevenwicht**, eventuele werkloosheid in die situatie is uitsluitend structureel van aard.

We kunnen het macro-economisch vraagmodel uitbreiden met een **aanbodblok**. We kunnen dan uitgaan van arbeid of kapitaal als bepalende factor voor de omvang van de productiecapaciteit.

- Een model waarbij is verondersteld dat de factor arbeid bepalend is voor de omvang van de productiecapaciteit: **arbeid als knelpuntfactor**.
- Een model waarbij is verondersteld dat de factor kapitaal bepalend is voor de omvang van de productiecapaciteit: **kapitaal als knelpuntfactor**.

ARBEID ALS KNELPUNTFACTOR

In onderstaand model is verondersteld dat de factor arbeid bepalend is voor de omvang van de productiecapaciteit. Uit de vergelijking $Y^* = a.Aia$ blijkt dat **arbeid de knelpuntfactor** is.

Als de productiecapaciteit volledig wordt benut (bestedingsevenwicht), kan er alsnog structurele werkloosheid bestaan. Een deel van het arbeidsaanbod is niet inzetbaar door onvoldoende of eenzijdige scholing, sollicitatieprocedures en seizoensinvloeden. Er is dan sprake van **kwalitatieve structurele werkloosheid**, het arbeidsaanbod (Aa) is groter dan het inzetbaar deel van het arbeidsaanbod (Aia).

Structurele werkloosheid kan niet worden verklaard door een vraagmodel.

AANBODBLOK	Betekenis symbolen
(10) $Y^* = a.Aia$	Y^* = productiecapaciteit
(11) $Aa = Aa_o$	Y = nationaal inkomen
(12) $Aia = Aia_o$	Aa = arbeidsaanbod
(13) $Av = \frac{Y}{a}$	Aia = inzetbaar deel arbeidsaanbod
(14) $U = Aa - Av$	Av = arbeidsvraag
(15) $Us = Aa - Aia$	U = totale werkloosheid
(16) $Uc = U - Us = Aia - Av$	Uc = conjuncturele werkloosheid
	Us = structurele werkloosheid
	a = arbeidsproductiviteit
	suffix _o : autonome grootheid

KAPITAAL ALS KNELPUNTFACTOR

In onderstaand model is verondersteld dat de factor kapitaal bepalend is voor de omvang van de productiecapaciteit. Uit de vergelijking $Y^* = k \cdot K_v$ blijkt dat **kapitaal de knelpuntfactor** is.

Als de productiecapaciteit volledig wordt benut (bestedingsevenwicht), kan er alsnog structurele werkloosheid bestaan. Een deel van het arbeidsaanbod is niet inzetbaar omdat er te weinig kapitaal is. Daardoor kan de vraag naar arbeid niet groter worden dan Av^* (de maximale werkgelegenheid). Er is dan sprake van **kwantitatieve structurele werkloosheid**, het arbeidsaanbod (Aa) is groter dan de maximale arbeidsvraag (Av^*).

Structurele werkloosheid kan niet worden verklaard door een vraagmodel.

AANBODBLOK	Betekenis symbolen
(10) $Y^* = k \cdot K_v$	Y^* = productiecapaciteit
(11) $Aa = Aa_0$	Y = nationaal inkomen
(12) $Av = \frac{Y}{a}$	K_v = kapitaalgoederenvoorraad
(13) $Av^* = \frac{Y^*}{a}$	Aa = arbeidsaanbod
(14) $U = Aa - Av$	Av = arbeidsvraag
(15) $U_s = Aa - Av^*$	Av^* = maximale arbeidsvraag
(16) $U_c = U - U_s = Av^* - Av$	U = totale werkloosheid
	U_c = conjuncturele werkloosheid
	U_s = structurele werkloosheid
	k = kapitaalproductiviteit
	a = arbeidsproductiviteit
	suffix ₀ : autonome grootheid